

Бюлетинът е изготвен по последни данни публикувани към 30.11.2016

ЦИТИРАНИТЕ ДАННИ В БЮЛЕТИНА СА ПОСЛЕДНИТЕ ДАННИ, ПУБЛИКУВАНИ В ОФИЦИАЛНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ: МИНИСТЕРСТВО НА ФИНАНСИТЕ, БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА, НАЦИОНАЛЕН СТАТИСТИЧЕСКИ ИНСТИТУТ, НАЦИОНАЛНА АГЕНЦИЯ ПО ЗАЕТОСТТА. ЕЛЕКТРОННАТА СИСТЕМА, ИЗПОЛЗВАНА ЗА ТЕГЛЕНЕ НА ДАННИ ОТ ОФИЦИАЛНИТЕ ИЗТОЧНИЦИ Е SEIC DATA MANAGER.

ОБЕДИНЕНА БЪЛГАРСКА БАНКА
ДИРЕКЦИЯ
ГЛАВЕН ИКОНОМИСТ
ГЛАВЕН АНАЛИЗАТОР
ХРИСТО ДИМИТРОВ
EMAIL :
DIMITROV_HR@UBV.BG

Source: www.geographicguide.net

БЪЛГАРИЯ: ИКОНОМИЧЕСКИ И ПАЗАРНИ АНАЛИЗИ

Месечен обзор, Ноември 2016

- ◆ Текущата и капиталова сметка е положителна и възлиза на EUR 417,1 млн. при излишък от EUR 295,2 млн. за септември 2015
- ◆ Общото външнотърговско салдо (износ FOB - внос CIF) е отрицателно през периода януари - септември 2016 и е на стойност BGN 3 067,6 млн.
- ◆ Брутният външен дълг в края на септември 2016 г. е EUR 34 384,2 млн. (75.6% от БВП)
- ◆ По данни на БНБ в края на октомври 2016 чуждестранните резерви възлизат на 45,4 млрд. лв. (23.2 млрд. евро) и нарастват с 14.4% на годишна база
- ◆ През третото тримесечие на 2016 брутният вътрешен продукт (БВП) нараства с 3.5% спрямо съответното тримесечие на предходната година и с 0.8% спрямо второто тримесечие на 2016 според сезонно изгладените данни
- ◆ По предварителни данни през септември 2016 индексът на промишленото производство, изчислен от сезонно изгладените данни, намалява с 0.2% в сравнение с август 2016 година
- ◆ През септември 2016 оборотът в търговията на дребно, изчислен въз основа на календарно изгладени данни, нараства с 2.0% спрямо същия месец на предходната година
- ◆ Календарно изгладените данни показват намаление от 10.2% на строителната продукция през септември 2016 в сравнение със същия месец на 2015 година
- ◆ Пътуванията на български граждани в чужбина през октомври 2016 са 404.0 хил., или с 20.4% над регистрираните през октомври 2015 година
- ◆ През ноември 2016 общият показател на бизнес климата се повишава с 0.6 пункта в сравнение с октомври
- ◆ Общият индекс на цените на производител през септември 2016 нараства с 0.5% спрямо предходния месец
- ◆ Индексът на потребителските цени за октомври 2016 спрямо септември 2016 е 100.2%, т.е. месечната инфлация е 0.2%
- ◆ По данни на НСИ през трето тримесечие на 2016 безработицата в България намалява до 7%
- ◆ През октомври 2016 салдото по консолидираната фискална програма е положително в размер на 3 434,9 млн. лв. и заема 3.9% от БВП
- ◆ През октомври 2016 дългът на подсектор „Централно управление“ възлиза на 13 235,8 млн. евро и заема 29.1% от БВП
- ◆ През октомври 2016 широките пари (паричния агрегат М3) се увеличават на годишна база с 8.1% при годишно нарастване от 8.7% през септември 2016 година

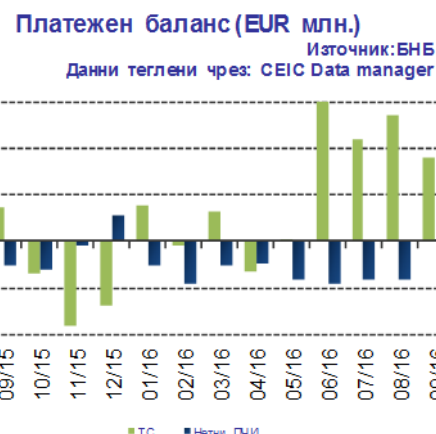
България: Основни макроикономически показатели	2013 (а)	2014 (а)	2015 (а)	2016 (п)	2017 (п)	2018 (п)	2019 (п)
Брутен вътрешен продукт							
БВП (млн. лв.)	81 971	83 612	86 373	88 874	92 395	96 338	100 557
БВП (млн. евро)	41 911	42 750	44 162	45 441	47 241	49 257	51 414
БВП (реален растеж, %)	1.3	1.5	3	2.6	2.5	2.7	2.7
Потребление	-0.7	2.2	0.7	1.5	2.7	2.5	2.4
Бруто-образуване на основен капитал	0.3	3.4	2.5	0.1	1.1	3.2	4.2
Износ на стоки и услуги	9.2	-0.1	7.6	4.4	3.9	4.1	4.3
Внос на стоки и услуги	4.9	1.5	4.4	3.5	3.8	4.1	4.5
Пазар на труда и цени							
Заетост (%)	-0.4	0.4	0.4	1.1	0.6	0.6	0.6
Коефициент на безработица (%)	12.9	11.4	9.1	8.1	7.3	6.8	6.5
Компенсации на един зает (%)	8.8	5.6	1.8	5.8	5.4	5.7	5.9
Дефлатор на БВП (%)	-0.7	0.4	0.3	0.3	1.4	1.5	1.6
Средногодишна инфлация (%)	0.4	-1.6	-1.1	-1.1	1.5	1.6	1.8
Платежен баланс							
Текуща сметка (% от БВП)	1.8	0.9	1.4	2.3	2	1.8	1.4
Търговски баланс (% от БВП)	-6.9	-6.5	-4.3	-3.2	-3.4	-3.5	-3.7
ПЧИ (% от БВП)	3.6	3.6	3.6	3.7	3.7	3.8	3.8
Паричен сектор							
М3 (% нарастване на годишна база)	8.5	1.1	8.8	8.6	9	9.3	9.5
Кредити на фирми (% нарастване на годишна база)	0.5	-10.8	-1.8	0	2.9	4.9	6.5
Кредити на домакинства (% нарастване на годишна база)	0.2	-1.6	-1.3	0.4	3.3	3.8	4.5
Източник: 2016, Есенна прогноза на МФ							

I. ВЪНШЕН СЕКТОР

Платежен баланс

Текущата и капиталова сметка е положителна и възлиза на EUR 417,1 млн. при излишък от EUR 295,2 млн. за септември 2015

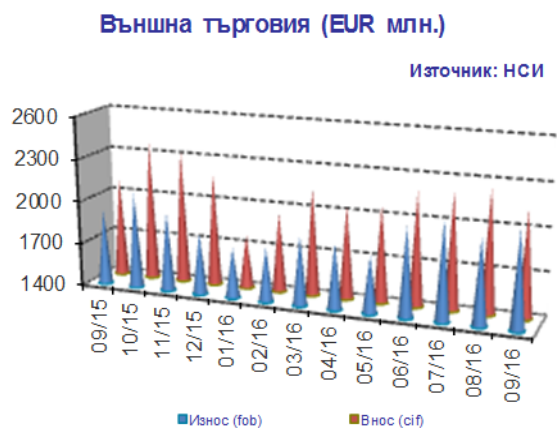
Текущата и капиталова сметка е положителна и възлиза на EUR 417,1 млн. при излишък от EUR 295,2 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 текущата и капиталовата сметка е положителна и възлиза на EUR 3119,4 млн. (6.9% от БВП) при излишък от EUR 1985,4 млн. (4.4% от БВП) за януари – септември 2015. За септември 2016 салдото по текущата сметка е положително и възлиза на EUR 366,7 млн. (при излишък от EUR 149,2 млн. за септември 2015). За януари – септември 2016 текущата сметка е положителна и възлиза на EUR 2133 млн. (4.7% от БВП) при излишък от EUR 954,6 млн. (2.1% от БВП) за януари – септември 2015. Търговското салдо за септември 2016 е положително в размер на EUR 30.6 млн. при дефицит от EUR 192,8 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 търговското салдо е отрицателно в размер на EUR 1088,1 млн. (2.4% от БВП) при дефицит от EUR 1611,8 млн. (3.6% от БВП) за същия период на 2015. Износът на стоки е EUR 2077,4 млн. за септември 2016, като се повишава с EUR 300,9 млн. (16.9%) в сравнение с този за септември 2015 (EUR 1776,5 млн.). За януари – септември 2016 износът е EUR 16 574,3 млн., като е по-голям с EUR 36,8 млн. (0.2%) в сравнение с този за същия период на 2015 (EUR 16 537,5 млн.). Износът за януари – септември 2015 нараства на годишна база с 6.6%. Вносът на стоки за септември 2016 е EUR 2046,8 млн., като нараства със EUR 77,5 млн. (3.9%) спрямо септември 2015 (EUR 1969,3 млн.). За януари – септември 2016 вносът е EUR 17 662,4 млн., като намалява с EUR 486,9 млн. (2.7%) спрямо същия период на 2015 (EUR 18 149,3 млн.). Вносът за януари – септември 2015 нараства на годишна база с 3.3%. Салдото по услугите е положително в размер на EUR 347,4 млн. при положително салдо от EUR 361,7 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 салдото е положително в размер на EUR 2876,4 млн. (6.3% от БВП) при положително салдо от EUR 2692,3 млн. (5.9% от БВП) за януари – септември 2015. Салдото по статия Първичен доход (която включва доход, свързан с факторите на производството (работна сила, капитал или земя), данъци върху производството и вноса и субсидии) за септември 2016 е отрицателно в размер на EUR 63,5 млн. при отрицателно салдо от EUR 119,1 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 салдото е отрицателно в размер на EUR 982,5 млн. (2.2% от БВП) при отрицателно салдо от EUR 1643,4 млн. (3.6% от БВП) за същия период на 2015. Салдото по статия Вторичен доход (която отразява преразпределението на доход) е положително в размер на EUR 52,2 млн. при положително салдо от EUR 99,4 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 салдото е положително в размер на EUR 1327,3 млн. (2.9% от БВП) при положително салдо от EUR 1517,6 млн. (3.4% от БВП) за същия период на 2015. Капиталовата сметка е положителна в размер на EUR 50,4 млн. при положителна стойност от EUR 146 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 капиталовата сметка е положителна – EUR 986,4 млн. (2.2% от БВП), при положителна стойност от EUR 1030,8 млн. (2.3% от БВП) за януари – септември 2015. Финансовата сметка за септември 2016 е отрицателна в размер на EUR 362,8 млн. при положителна стойност от EUR 392,6 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 финансовата сметка е положителна – EUR 2471,7 млн. (5.4% от БВП), при положителна стойност от EUR 2644,7 млн. (5.8% от БВП) за същия период на 2015. Салдото по статия Препри инвестиции, представена съгласно изискванията на шестото издание на Ръководство по платежен баланс и международна инвестиционна позиция, е положително в размер на EUR 6,1 млн. евро при отрицателно салдо от 105 млн. евро за септември 2015. За януари – септември 2016 салдото е отрицателно в размер на EUR 1164,1 млн. (2.6% от БВП) при отрицателно салдо от EUR 1565,8 млн. (3.5% от БВП) за същия период на 2015. Препри инвестиции – активи се повишават с EUR 69,6 млн. при намаление с EUR 34,8 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 те се увеличават с EUR 274,2 млн. при намаление със EUR 110,2 млн. за същия период на 2015. Препри инвестиции – пасиви се увеличават с EUR 63,5 млн. при увеличение със EUR 70,2 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 те нарастват с EUR 1438,2 млн. при увеличение от EUR 1455,6 млн. за януари – септември 2015. Салдото по статия Портфейлни инвестиции е отрицателно в размер на EUR 322,2 млн. при положителна стойност от EUR 447,8 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 салдото е отрицателно в размер на EUR 1344,7 млн. (3% от БВП) при отрицателно салдо от EUR 1035,1 млн. (2.3% от БВП) за същия период на 2015. Портфейлните инвестиции – активи за септември 2016 се понижават с EUR 347,3 млн. при увеличение с EUR 86 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 те нарастват със EUR 124,2 млн. при намаление с EUR 586,9 млн. евро за същия период на 2015. Портфейлните инвестиции – пасиви за септември 2016 намаляват с EUR 25,1 млн. при намаление с EUR 361,8 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 портфейлните инвестиции – пасиви се повишават с EUR 1468,9 млн. при увеличение с EUR 448,2 млн. за същия период на 2015. Салдото по статия Други инвестиции е отрицателно в размер на EUR 224 млн. при отрицателно салдо от EUR 111,9 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 салдото е положително в размер на EUR 2144,2 млн. (4.7% от БВП) при положително салдо от EUR 1664,2 млн. (3.7% от БВП) за януари – септември 2015. Други инвестиции – активи се понижават с EUR 287 млн. при намаление със EUR 147,7 млн. евро за септември 2015. За януари – септември 2016 г. те се повишават с EUR 1230,2 млн. при намаление с EUR 994,2 млн. за същия период на 2015. Други инвестиции – пасиви за септември 2016 се понижават с EUR 63,1 млн. при намаление с EUR 35,8 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 те намаляват с EUR 914 млн. при намаление с EUR 2658,4 млн. за същия период на 2015. Резервните активи на БНБ нарастват със EUR 164,6 млн. през отчетния месец при увеличение със EUR 181,2 млн. за септември 2015. За януари – септември 2016 те нарастват с EUR 2891,4 млн. (6.4% от БВП) при увеличение с EUR 3582 млн. (7.9% от БВП) за същия период на 2015. Статия Грешки и пропуски, нето е отрицателна в размер на EUR 779,9 млн. при положителна стойност от EUR 97,4 млн. за септември 2015. По предварителни данни за януари – септември 2016 статията е отрицателна в размер на EUR 647,7 млн. (1.4% от БВП) при положителна стойност от EUR 659,3 млн. (1.5% от БВП) за същия период на 2015.

2. Външна търговия

Общото външнотърговско салдо (износ FOB - внос CIF) е отрицателно през периода януари - септември 2016 и е на стойност BGN 3 067,6 млн

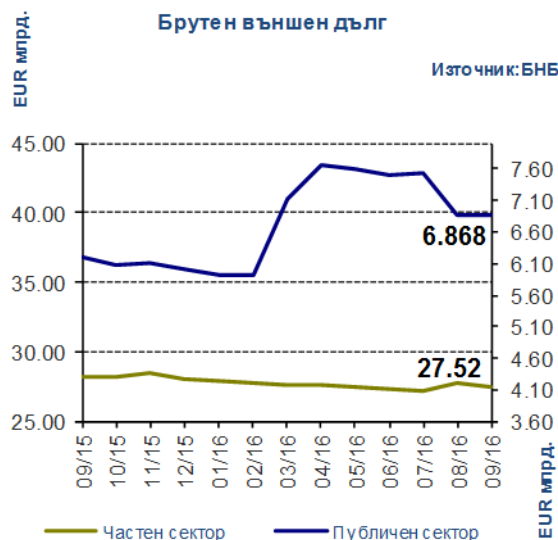
През периода януари - септември 2016 от България са изнесени стоки общо на стойност BGN 33 740,1 млн. и спрямо съответния период на 2015 износът намалява с 0.5%. През септември 2016 общият износ възлиза на BGN 4 045,8 млн., или с 11.6% повече в сравнение със същия месец на предходната година. През периода януари - септември 2016 в страната са внесени стоки общо на стойност BGN 36 807,7 млн. (по цени CIF), или с 3.3% по-малко спрямо същия период на 2015 година. През септември 2016 общият внос се увеличава с 1.6% в сравнение със съответния месец на предходната година и е в размер на BGN 4 165,6 млн. Общото външнотърговско салдо (износ FOB - внос CIF) е отрицателно през периода януари - септември 2016 и е на стойност BGN 3 067,6 млн. По цени FOB/FOB (след елиминирание на разходите за транспорт и застраховки при внос на стоки) салдото през периода януари - септември 2016 също е отрицателно и е в размер на BGN 1 301,6 млн. През септември 2016 общото външнотърговско салдо (износ FOB - внос CIF) е отрицателно и е на стойност BGN 119,8 млн. По цени FOB/FOB салдото е положително и е в размер на BGN 89,4 млн.

3. Външен дълг

Брутният външен дълг в края на септември 2016 г. е EUR 34 384,2 млн. (75.6% от БВП)

Брутният външен дълг в края на септември 2016 г. е EUR 34 384,2 млн. (75.6% от БВП), което е с EUR 295,7 млн. (0.9%) повече в сравнение с края на 2015 (EUR 34 088,5 млн. евро, 75.3% от БВП). Дългът нараства с EUR 13,9 млн. (0.04%) спрямо септември 2015 (EUR 34 370,3 млн., 75.9% от БВП). В края на септември 2016 дългосрочните задължения са EUR 26 730,3 млн. (77.7% от брутния дълг, 58.8% от БВП), като нарастват с EUR 521,1 млн. (2%) спрямо края на 2015 (EUR 26 209,2 млн., 76.9% от дълга, 57.9 от БВП). Дългосрочният дълг нараства с EUR 266,7 млн. (1%) спрямо септември 2015 (EUR 26 463,6 млн., 58.4% от БВП). Краткосрочните задължения възлизат на EUR 7653,9 млн. (22.3% от брутния дълг, 16.8% от БВП) и намаляват с EUR 225,4 млн. (2.9%) спрямо края на 2015 (EUR 7879,3 млн., 23.1% от дълга, 17.4% от БВП). Краткосрочният външен дълг се понижава с EUR 252,7 млн. (3.2%) спрямо септември 2015 (EUR 7906,7 млн., 17.5% от БВП). Брутният външен дълг на сектор Държавно управление в края на септември 2016 е EUR 6512,6 млн. (14.3% от БВП). Спрямо края на 2015 (EUR 5580,1 млн., 12.3% от БВП) той нараства с EUR 932,5 млн. (16.7%). Това основно се дължи на придобитите от нерезиденти ценни книжа от емитираните през март т.г. от Република България облигации на международните капиталови пазари. Дългът на сектора се повишава със 765.4 млн. евро (13.3%) спрямо септември 2015 (EUR 5747,2 млн., 12.7% от БВП). Външните задължения на сектор Банки са EUR 3777,7 млн. (8.3% от БВП). Те се понижават с EUR 348,6 млн. (8.4%) спрямо края на 2015 (EUR 4126,4 млн., 9.1% от БВП). Дългът на сектор Банки намалява с EUR 388,7 млн. (9.3%) спрямо септември 2015 (EUR 4166,5 млн., 9.2% от БВП). Външните задължения на Други сектори са EUR 11 446 млн. (25.2% от БВП). Те намаляват със EUR 285,7 млн. (2.4%) спрямо края на 2015 (EUR 11 731,7 млн., 25.9% от БВП). Дългът на сектора намалява с EUR 282,3 млн. (2.4%) спрямо септември 2015 (EUR 11 728,3 млн., 25.9% от БВП). В края на септември 2016 вътрешнофирменото кредитиране е EUR 12 647,8 млн. (27.8% от БВП), което е с EUR 2,5 млн. евро (0.02%) по-малко в сравнение с края на 2015 (EUR 12 650,3 млн., 27.9% от БВП). Вътрешнофирменото кредитиране намалява с EUR 80,5 млн. (0.6%) спрямо септември 2015 (EUR 12 728,3 млн., 28.1% от БВП). През януари – септември 2016 получените кредити и депозити от нерезиденти са EUR 4867,3 млн. (10.7% от БВП) при EUR 4626,9 млн. (10.2% от БВП) за януари – септември 2015. От тях EUR 1531,9 млн. (31.5% от общия размер) са за сектор Държавно управление, EUR 497,5 млн. (10.2% от общия размер) за сектор Банки, EUR 1681,3 млн. евро (34.5%) за Други сектори, а EUR 1156,6 млн. (23.8%) са вътрешнофирмено кредитиране. През януари – септември 2016 извършените плащания по обслужването на брутния външен дълг са EUR 4439,2 млн. (9.8% от БВП) при EUR 7069,1 млн. (15.6% от БВП) за януари – септември 2015. Нетният външен дълг в края на септември 2016 е EUR 2566,1 млн. евро, като намалява с EUR 4136,9 млн. (61.7%)

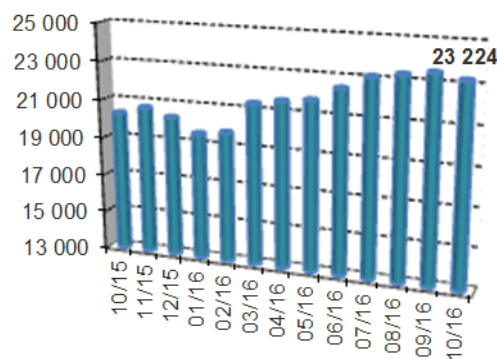
4. Чуждестранни резерви

По данни на БНБ в края на октомври 2016 чуждестранните резерви възлизат на 45,4 млрд. лв. (23.2 млрд. евро) и нарастват с 14.4% на годишна база

По данни на БНБ в края на октомври 2016 чуждестранните резерви възлизат на 45,4 млрд. лв. (23.2 млрд. евро) и нарастват с 14.4% на годишна база. На месечна база чуждестранните резерви намаляват с 1.1%. Спрямо предходния месец паричните средства намаляват с 1.2% до 13,2 млрд. лева. За същия период монетарното злато намалява с 2 %, а инвестициите в ценни книжа се свиват 1.1%. На годишна база, от страна на активите най-голяма ръст отчитат инвестициите в ценни книжа с 15.3% , следвани от вложенията в монетарно злато с 11.9% и паричните средства, отчитащи годишен ръст от 11.8%. От страна на пасивите, спрямо предходния месец задълженията към други депозанти нарастват с 6% и достигат 1,2 млрд. лева. Парите в обръщение намаляват с 0.1% на месечна база, задълженията към банки с 1.9%, задълженията към правителството с 1.4% и депозитът на управление „Банково“ с 2.7%. Годишният тренд на пасивите е най-висок при задълженията към други депозанти (52.2%), задълженията към правителството (38.4%), парите в обръщение с 12.2% и депозитът на управление „Банково“ с ръст от 9.6%. Задълженията към банки се свиват с 0.7% на годишна база. Между-народната ликвидна позиция на България, изчислена като съотношение на краткосрочния външен дълг/ чуждестранните резерви се задържа на ниво 304.4% към края на август 2016 спрямо 304.7% към края на юли 2016 и 256.6% към края на декември 2015.

Чуждестранни резерви (EUR млн.)

Източник: БНБ

I. РЕАЛЕН СЕКТОР

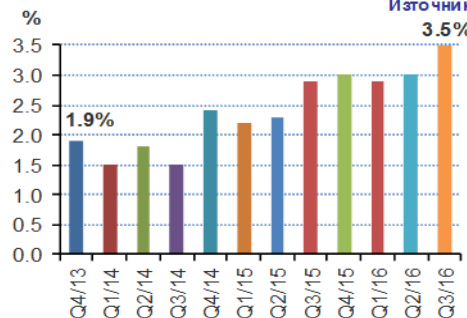
1. Брутен вътрешен продукт

През третото тримесечие на 2016 брутният вътрешен продукт (БВП) нараства с 3.5% спрямо съответното тримесечие на предходната година и с 0.8% спрямо второто тримесечие на 2016 според сезонно изгладените данни

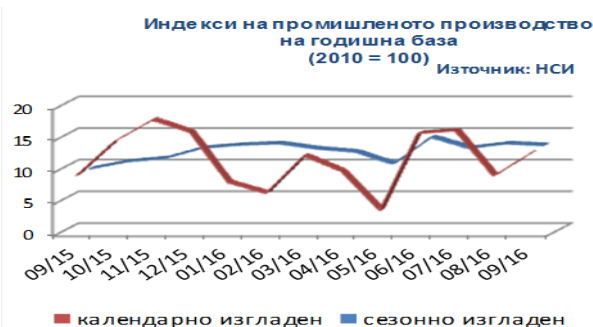
През третото тримесечие на 2016 брутният вътрешен продукт (БВП) нараства с 3.5% спрямо съответното тримесечие на предходната година и с 0.8% спрямо второто тримесечие на 2016 според сезонно изгладените данни. Според експресните оценки на НСИ за третото тримесечие на 2016 БВП в номинално изражение достига BGN 24 631 млн. Реализираната добавена стойност през третото тримесечие на 2016 е BGN 21 168 млн. По елементи на крайното използване най-голям дял в БВП заема крайното потребление (69.7%), което в стойностно изражение възлиза на BGN 17 160 млн. През третото тримесечие на 2016 бруто капиталобразуването е BGN 4 508 млн. и заема 18.3% относителен дял в БВП. Външнотърговското салдо е положително. През третото тримесечие на 2016 спрямо второто тримесечие на 2016 БВП по сезонно изгладени данни се увеличава с 0.8%. За същия период брутната добавена стойност нараства с 0.7%. През третото тримесечие на 2016 БВП по сезонно изгладени данни нараства с 3.5% спрямо същото тримесечие на предходната година. Брутната добавена стойност се увеличава с 2.5%.

Растеж на БВП спрямо същото тримесечие на предходната година предварителни оценки

Източник: НСИ

2. Промислено производство

По предварителни данни през септември 2016 индексът на промишленото производство, изчислен от сезонно изгладените данни, намалява с 0.2% в сравнение с август 2016 година

По предварителни данни през септември 2016 индексът на промишленото производство, изчислен от сезонно изгладените данни, намалява с 0.2% в сравнение с август 2016 година. През септември 2016 при календарно изгладения индекс на промишленото производство е регистриран ръст от 3.3% спрямо съответния месец на 2015 година. През септември 2016 в сравнение с предходния месец производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ намалява с 1.9%, добивната

промишленост остава без изменение, а в преработващата промишленост е отчетено увеличение от 0.3%. На годишна база ръст на промишленото производство, изчислен от календарно изгладените данни, е отчетен в преработващата промишленост - с 4.7%, и в производството и разпределението на електрическа и топлинна енергия и газ - с 0.5%, докато в добивната промишленост е регистриран спад от 1.9%.

3. Търговия на дребно

През септември 2016 оборотът в търговията на дребно, изчислен въз основа на календарно изгладени данни, нараства с 2.0% спрямо същия месец на предходната година

По предварителни сезонно изгладени данни през септември 2016 оборотът в раздел „Търговия на дребно, без търговията с автомобили и мотоциклети“ по съпоставими цени намалява с 0.2% спрямо предходния месец. През септември 2016 оборотът в търговията на дребно, изчислен въз основа на календарно изгладени данни, нараства с 2.0% спрямо същия месец на предходната година. През септември 2016 оборотът нараства спрямо предходния месец само при търговията на дребно с текстил, облекло, обувки и кожени изделия - с 1.3%. По-значително намаление е регистрирано при: търговията на дребно с битова техника, мебели и други стоки за бита - с 2.3%. През септември 2016 спрямо същия месец на 2015 оборотът нараства при: търговията на дребно с текстил, облекло, обувки и кожени изделия - с 14.5%, търговията на дребно с хранителни стоки, напитки и тютюневи изделия - със 7.0%.

4. Строително производство

Календарно изгладените данни показват намаление от 10.2% на строителната продукция през септември 2016 в сравнение със същия месец на 2015 година

По предварителни данни през септември 2016 индексът на продукцията в сектор „Строителство“, изчислен въз основа на сезонно изгладени данни, е с 0.5% под равнището от предходния месец. Календарно изгладените данни показват намаление от 10.0% на строителната продукция през септември 2016 в сравнение със същия месец на 2015 година. През септември 2016 индексът на произведената строителна продукция, изчислен от сезонно изгладени данни, е под равнището от предходния месец, като продукцията от гражданското/инженерното строителство се намалява с 2.7%, докато продукцията от сградното строителство се увеличава с 1.4%. На годишна база намалението на строителната продукция през септември 2016, изчислено от календарно изгладени данни, се определя от отрицателния темп както при гражданското/инженерното строителство, където спадът е с 15.6%, така и при сградното строителство - понижено с 4.7%.

5. Туризъм

Пътуванията на български граждани в чужбина през октомври 2016 са 404.0 хил., или с 20.4% над регистрираните през октомври 2015 година

Пътуванията на български граждани в чужбина през октомври 2016 са 404.0 хил., или с 20.4% над регистрираните през октомври 2015 година. Най-голям относителен дял от общия брой пътувания на български граждани в чужбина през октомври 2016 формират пътуванията с други цели (гостуване, обучение, посещение на културни и спортни мероприятия) - 48.7%, следвани от пътуванията със служебна цел - 26.7%, и пътуванията с цел почивка и екскурзия - 24.6%. През октомври 2016 посещенията на чужденци в България са 678.6 хил., или със 17.6% повече в сравнение с октомври 2015 година.

Общо Посетители/Заминаващи

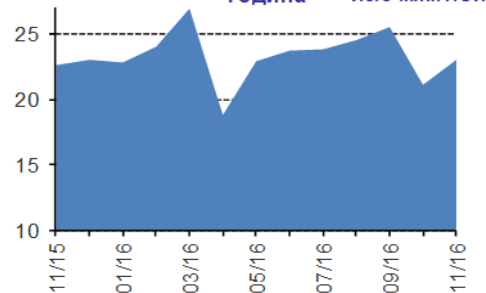

6. Бизнес климат

През ноември 2016 общият показател на бизнес климата се повишава с 0.6 пункта в сравнение с октомври

През ноември 2016 общият показател на бизнес климата се повишава с 0.6 пункта в сравнение с октомври, което се дължи на подобрения бизнес климат в промишлеността и търговията на дребно. Съставният показател „бизнес климат в промишлеността“ нараства с 1.9 пункта спрямо предходния месец в резултат на подобрените оценки и очаквания на промишлените предприемачи за бизнес състоянието на предприятията. През ноември съставният показател „бизнес климат в строителството“ се понижава с 4.0 пункта, което се дължи на по-неблагоприятните оценки. Съставният показател „бизнес климат в търговията на дребно“ нараства с 3.2 пункта в сравнение с октомври. През ноември съставният показател „бизнес климат в сектора на услугите“ остава приблизително на нивото си от предходния месец. Оценка и очакванията на мениджърите за бизнес състоянието на предприятията се изместват към по-умерените мнения.

Бизнес климат в промишлеността за последните 12 месеца, спрямо същия период на предходната година

7. Цени на производител

Общият индекс на цените на производител през септември 2016 нараства с 0.5% спрямо предходния месец

Общият индекс на цените на производител през септември 2016 нараства с 0.5% спрямо предходния месец. По-високи цени са регистрирани в добивната промишленост - с 2.1%, и в преработващата промишленост - с 0.6%, докато при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ е отчетено намаление с 0.2%. Общият индекс на цените на производител през септември 2016 намалява с 2.0% в сравнение със същия месец на 2015 година. Спад на цените е регистриран в добивната промишленост - с 1.9%, в преработващата промишленост - с 0.9%, и при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ - с 5.5%. Индексът на цените на производител на вътрешния пазар през септември 2016 е с 0.2% над равнището от предходния месец. Увеличение на цените е регистрирано в добивната промишленост - с 0.1%, и в преработващата промишленост - с 0.5%, докато при производството и разпределението на електрическа и топлоенергия и газ е отчетено намаление с 0.2%. Индексът на цените на производител на вътрешния пазар през септември 2016 спада с 2.4% в сравнение със същия месец на 2015 година.

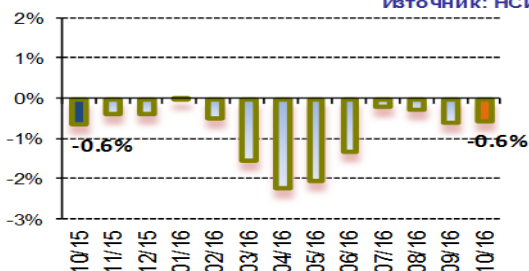
8. Инфлация

Индексът на потребителските цени за октомври 2016 спрямо септември 2016 е 100.2%, т.е. месечната инфлация е 0.2%

Индексът на потребителските цени за октомври 2016 спрямо септември 2016 е 100.2%, т.е. месечната инфлация е 0.2%. Инфлацията от началото на годината (октомври 2016 г. спрямо декември 2015 г.) е минус 0.4%, а годишната инфлация за октомври 2016 г. спрямо октомври 2015 г. е минус 0.6%. Средногодишната инфлация за периода ноември 2015 - октомври 2016 спрямо периода ноември 2014 - октомври 2015 е минус 0.8%. Хармонизираният индекс на потребителските цени за октомври 2016 спрямо септември 2016 е 99.9%, т.е. месечната инфлация е минус 0.1%. Инфлацията от началото на годината (октомври 2016 г. спрямо декември 2015 г.) е минус 1.1%, а годишната инфлация за октомври 2016 спрямо октомври 2015 г. е минус 1.0%. Индексът на цените за малката кошница за октомври 2016 спрямо септември 2016 г. е 100.1%, а от началото на годината (октомври 2016 г. спрямо декември 2015 г.) е 100.3%.

Инфлация на годишна база

Източник: НСИ

9. Безработица

По данни на НСИ през трето тримесечие на 2016 безработицата в България намалява до 7%

По данни на НСИ през трето тримесечие на 2016 безработицата в България намалява до 7% или с 1.3 процентни пункта спрямо същия период на предходната година. За трето тримесечие броят на безработните хора в България е 229 хиляди. На годишна база броят на безработните намалява с 50.3 хил. души. С това ниво България е една от страните с най-ниската безработица в ЕС и е под средното ниво от 10% към края на септември 2016. От друга страна делът на продължително безработните от една или повече години се запазва висок, като те са 142.4 хил. души, или 62.2% от всички незаети. Коефициентът на продължителна безработица е 4.3%, като в сравнение със същото

тримесечие година по-рано на-малява с 0.9 процентни пункта. Коэффициентът на продължителна безработица е 4.7% за мъжете и 3.9% за жените. От общия брой на безработните 41 хил. души, или 17.9%, търсят първа работа. Във възрастовата група 15 - 29 безработните са 11.8%, като се отбелязва намаление на годишна база с 0.6 процентни пункта. Спад на безработицата в най-младата възрастова група обаче се наблюдава само при жените - с 2.2 процентни пункта. Общият брой на заетите хора в страната е 3.05 млн. души, от които 1.6 млн. са мъже и 1.4 млн. са жени. През третото тримесечие на 2016 година 63.5% от заетите работят в сектора на услугите, като броят им достига 1.93 млн., докато в индустрията са заети 893.5 хил. души, или 29.3% от всички заети. В селското, горското и рибното стопанство заетите са 220.1 хил. души, или 7.2%.

III. ФИСКАЛЕН СЕКТОР

1. Държавен бюджет

През октомври 2016 салдото по консолидираната фискална програма е положително в размер на 3 434,9 млн. лв. и заема 3.9% от БВП

По данни на МФ през октомври 2016 салдото по консолидираната фискална програма (КФП) на касова основа е положително в размер на 3 434,9 млн. лв. (3.9% от прогнозния БВП) и се формира от излишък по националния бюджет в размер на 1 965,2 млн. лв. и излишък по европейските средства в размер на 1 469,7 млн. лв. За сравнение, за същия период на 2015 бе отчетен излишък по КФП в размер на 63,9 млн. лв. (0.1% от БВП). Факторите за подобрието на бюджетната позиция продължават да бъдат по-високите приходи и по-ниското усвояване на капиталовите разходи. Освен добрите параметри по приходите по националния бюджет влияние върху текущото салдо по КФП оказват и сметките за средства от ЕС, където превишението на приходите над разходите представлява 1.7 % от прогнозния БВП. Постъпилите приходи и помощи по консолидираната фискална програма (КФП) към октомври 2016 са в размер на 28 289,5 млн. лв. или 85.7% от годишните разчети. Съпоставено с десетте месеца на 2015 приходите и помощите нарастват с 1 755,0 млн. лв. (6.6%). Ръстът спрямо предходната година се дължи на по-високите данъчни и неданъчни приходи, които нарастват с 2 067,2 млн. лв., докато постъпленията в частта на помощите (възстановени средства от Европейската комисия) са по-малко. Следва обаче да се отбележи, че изпълнението на годишните разчети при помощите към октомври е високо (97.3%) и се очаква в годишен план постъпленията от помощи да надвишат планираните. Общата сума на данъчните постъпления (вкл. приходите от осигурителни вноски) възлиза на 22 308,6 млн. лв., което представлява 85.8% от планираните за годината приходи. Съпоставено с октомври 2015 данъчните постъпления нарастват номинално с 8.3% (1 708,0 млн. лв.). Приходите от *преки данъци* са в размер на 3 975,1 млн. лв. или 84.8% от предвидените в разчетите за годината, като спрямо октомври 2015 нарастват с 357,1 млн. лв. (9.9%). Приходите от *косвени данъци* са в размер на 11 471,3 млн. лв., което е 86.5% от разчетите по ЗДБРБ за 2016. Съпоставено с края на месец октомври 2015. постъпленията в групата нарастват с 915,8 млн. лв. (8.7%). Постъпленията от ДДС за десетте месеца на годината са в размер на 7 276,0 млн. лв. или 86.5% от планираните за годината. Съпоставени с предходната година приходите от ДДС нарастват с 613,4 млн. лева. Размерът на невъзстановения ДДС към края на октомври е 109,5 млн. лева. Ръст се отчита и при приходите от акцизи, които възлизат на 4 023,2 млн. лв. (86.1% от разчетените за годината), като спрямо октомври 2015 нарастват със 7.5% или 281,3 млн. лева. Постъпленията от мита са 144,6 млн. лв. или 96.4% от разчета за годината. Постъпленията от *други данъци* (вкл. имуществени данъци и др. данъци по ЗКПО) са в размер на 859,2 млн. лв. или 94.3% изпълнение на годишните разчети. Приходите от *социално и здравноосигурителни вноски* са 6 003,0 млн. лв. което представлява 84.1% от разчетените за годината. Съпоставено с предходната година, приходите от осигурителни вноски нарастват номинално с 5.6% (320,4 млн. лева). Неданъчните приходи са в размер на 3 504,8 млн. лв., което представлява 78.2% изпълнение на годишните разчети или с 359,2 млн. лв. (11.4%) повече спрямо края на октомври 2015 година. Приходите от помощи към 31.10.2016 г. са в размер на 2 476,2 млн. лв. или 97.3 % от планираните за годината. Разходите по консолидираната фискална програма (вкл. вноската на Република България в бюджета на ЕС) към октомври 2016 г. възлизат на 24 854,6 млн. лв., което е 71.4% от годишните разчети. За сравнение разходите по КФП към октомври 2015 бяха в размер на 26 470,6 млн. лева. По-ниското усвояване на разходите през изминалите месеци на годината е свързано преди всичко със забавяне при някои капиталови разходи (основно по сметките за средства от ЕС), което се дължи от една страна на ниското усвояване през началния етап на изпълнение на проектите по новия програмен период 2014-2020 г., и от друга - на изместване на голяма част от капиталовите разходи в края на годината, поради технологични фактори. Нелихвените разходи са в размер на 23 493,6 млн. лв., което представлява 72.0% от годишните разчети. *Текущите нелихвени разходи* към октомври 2016 са в размер на 21 729,0 млн. лв. (82.0% от разчета за годината), *капиталовите разходи* (вкл. нетния прираст на държавния резерв) възлизат на 1 764,6 млн. лв. (28.9% от разчетите към ЗДБРБ за 2016). Лихвените плащания са в размер на 673,2 млн. лв. или 83.9% от планираните за 2016 година. Частта от вноската на Република България в бюджета на ЕС, изплатена към октомври 2016 от централния бюджет, възлиза на 687,7 млн. лв., което е в съответствие с действащото към момента законодателство в областта на собствените ресурси на ЕС, Решение на Съвета 2007/436/ЕО, Евратом относно системата на собствените ресурси на Европейските общности и Регламент на Съвета № 1150/2000, изменен с Регламент № 2018/2004, Регламент № 105/2009 и Регламент № 1377/2014, за прилагане на Решение 2007/436/ЕО. Размерът на фискалния резерв към 31.10.2016 г. е 14,3 млрд. лв., в т.ч. 12,7 млрд. лв. депозити на фискалния резерв в БНБ и банки и 1,6 млрд. лв. вземания от фондовете на Европейския съюз за сертифицирани разходи, аванси и други.

2. Държавен дълг

През октомври 2016 дългът на подсектор „Централно управление“ възлиза на 13 235,8 млн. евро и заема 29.1% от БВП

Източник: МФ
Теглене на данни чрез: CEIC Data Manger

По данни на МФ през октомври 2016 дългът на подсектор „Централно управление“ възлиза на 13 235,8 млн. евро. Вътрешните задължения са в размер на 3 416,9 млн. евро, а външните - в размер на 9 819,0 млн. евро. Относителният дял на дълга на подсектор „Централно управление“ към БВП възлиза на 29.1%, като делът на вътрешния дълг е 7.5%, а на външния дълг – 21.6%. В структурата на дълга на подсектор „Централно управление“ в края на периода вътрешните задължения заемат дял от 25.8%, а външните - от 74.2%. Гарантираният дълг на подсектор „Централно управление“ през октомври достига до 189,7 млн. евро, от които 33,5 млн. евро са вътрешните гаранции, а съотношението държавногарантиран дълг/БВП е в размер на 0.4%.

IV. ПАРИЧЕН СЕКТОР

През октомври 2016 широките пари (паричния агрегат М3) се увеличават на годишна база с 8.1% при годишно нарастване от 8.7% през септември 2016 година

През октомври 2016 широките пари (паричния агрегат М3) се увеличават на годишна база с 8.1% при годишно нарастване от 8.7% през септември 2016 година. В края на октомври 2016 г. широките пари са BGN 77,816 млрд. (87.5% от БВП) при 77,559 млрд. към септември 2016 (87.2% от БВП). Най-бързоликвидният им компонент – паричният агрегат М1, се увеличава през октомври т. г. с 13.8% на годишна база (14.6% годишен ръст през септември 2016 година). В края на октомври 2016 депозитите на неправителствения сектор са BGN 66,646 млрд. (74.9% от БВП), като годишното им увеличение е 8.3% (8.9% годишно повишение през септември 2016 година). Депозитите на Нефинансови предприятия са BGN 18,881 млрд. (21.2% от БВП) в края на октомври 2016 година. В сравнение със същия месец на 2015 те се увеличават с 11% (10.5% годишно повишение през септември 2016 година). Депозитите на финансовите предприятия нарастват с 20.7% на годишна база през октомври 2016 година (30.4% годишно повишение през септември 2016 г.) и в края на месеца достигат 3.684 млрд. лв. (4.1% от БВП). Депозитите на Домакинства и НТООД са BGN 44,080 млрд. (49.6% от БВП) в края на октомври 2016 година. Те се увеличават с 6.3% спрямо същия месец на 2015 (6.7% годишно нарастване през септември 2016 година). Нетните вътрешни активи са BGN 47,695 млрд. в края на октомври 2016 година. Те се понижават с 3.1% спрямо същия месец на 2015 (2.7% годишно намаление през септември 2016 година). В края на месеца основният им компонент – вътрешният кредит, възлиза на BGN 49,481 млрд. и се понжава спрямо октомври BGN 2015 с 3.2% (3.4% годишно намаление през септември 2016 година). На годишна база вземанията от неправителствения сектор се увеличават с 1.3%, достигайки BGN 51,944 млрд. (0.2% годишно намаление през септември 2016 година). В края на октомври 2016 кредитите за неправителствения сектор са BGN 50,843 млрд. (57.2% от БВП) при BGN 50,354 млрд. към септември 2016 (56.6% от БВП). През октомври 2016 те се увеличават на годишна база с 1.1% (0.1% годишно намаление през септември 2016 година). Изменението в размера на кредитите за неправителствения сектор е повлияно от нетните продажби на кредити от Други парично-финансови институции (Други ПФИ), чиито обем за последните дванадесет месеца е BGN 206,2 млн. На годишна база продадените кредити от Други ПФИ са BGN 241,6 млн. (в т. ч. BGN 15,2 млн. през октомври 2016 година), а обратно изкупените кредити – BGN 35,4 млн. (в т. ч. 1.8 млн. лв. през октомври 2016 година). Кредитите за Нефинансови предприятия се увеличават с 0.03% на годишна база през октомври 2016 (1.4% годишно понижение през септември 2016) и в края на месеца достигат BGN 30,832 млрд. (34.7% от БВП). Кредитите за Домакинства и НТООД са BGN 18,490 млрд. (20.8% от БВП) в края на октомври 2016 година. Спрямо същия месец на 2015 те се увеличават с 0.9% (0.5% годишно повишение през септември 2016 година). В края на отчетния месец жилищните кредити са BGN 8,770 млрд. и нарастват на годишна база с 1% (0.9% годишно увеличение през септември 2016 година). Потребителските кредити възлизат на BGN 7,325 млрд. и се понижават с 0.8% спрямо октомври 2015 (0.6% годишно намаление през септември 2016 година). На годишна база другите кредити се увеличават с 27.7% (18.1% годишно повишение през септември 2016), като достигат BGN 943,5 млн. Кредитите, предоставени на финансови предприятия, са BGN 1,520 млрд. (1.7% от БВП) в края на октомври 2016 година. В сравнение с октомври 2015 те се увеличават с 30.6% (23.5% годишно повишение през септември 2016 година). Нетните чуждестранни активи са BGN 50,182 млрд. в края на отчетния месец при 50,695 млрд. в края на септември 2016 година, като нарастват с 22.7% на годишна база (24% годишно повишение през септември 2016 година). През октомври 2016 чуждестранните активи се увеличават с 16.6% (16.7% годишен ръст през септември 2016 г.), като достигат BGN 59,067 млрд. Чуждестранните пасиви са BGN 8,885 млрд. и на годишна база намаляват с 9% (13.5% годишно понижение през септември 2016 година).

V. КАПИТАЛОВ ПАЗАР

SOFIX с двугодишен рекорд през октомври 2016 като се повиши до 530.99 пункта

По данни на БФБ София през октомври 2016 основният индекс SOFIX отчете двугодишен рекорд. Измерителят на сините чипове се повиши с 5.19% до 531.8 пункта. Постигнатото ниво е най-високото от октомври 2014 насам. Индексът на най-ликвидните компании BGBX 40 през октомври също отбеляза ръст от 4.89% до 100.9 пункта, след като отчете нарастване от 6.43% до 96.12 пункта през септември. Равнопретегленият BG TR30 завърши октомври месец с ръст от 3.80% до 420.1 пункта, след нарастване от 4.97% до 404.66 пункта през септември. Измерителят на имотните компании BGREIT завърши октомври с минимално повишение от 0.80% до 104.6 пункта, докато през септември завърши с ръст от 1.00% до 103.51 пункта. В топ три по оборот са акциите на: Химимпорт (1 496 171 лева), Монбат (946 743 лева) и ТБ Първа инвестиционна банка (824 911 лева). Книжата само на две дружества завършват месец октомври с понижения. Това са Неохим (-7.79%) и Трейс груп холд (-4.06%). Най-печеливша компания през месец октомври 2016г. е ЧЕЗ Електро България АД, която постига ръст от 32.50%. На второ място се нарежда Булгартабак - холдинг АД, следван от ТБ Първа Инвестиционна Банка АД с ръст от 16.77%. Последните две компании в класацията отбелязват също двуцифрени ръстове, съответно Доверие Обединен Холдинг АД с ръст от 15.58% и Химимпорт АД с ръст от 13.76%. Топ 5 на губещите компании през месец октомври 2016г. се оглавява от Прайм Пропърти БГ АДСИЦ с двуцифрен спад от 54.95%. На второ място е Биовет АД със спад от 7.98%. Останалите три компании в класацията отбелязват също едноцифрени спадове, а спадът при последната компания в класирането е на Трейс груп холд АД и е 4.06%.

Индексите на БФБ на месечна база				
Дата	Sofix	BGBX40	BGREIT	BGTR30
10.2015	446.9	89.9	95.6	370.0
11.2015	435.6	88.0	94.9	363.6
12.2015	460.9	92.8	97.0	383.8
01.2016	448.4	90.7	98.3	371.4
02.2016	447.4	89.9	100.5	373.4
03.2016	446.4	89.4	100.0	373.0
04.2016	442.6	89.1	100.3	372.0
05.2016	441.3	87.8	101.4	368.7
06.2016	455.6	89.2	102.2	377.8
07.2016	458.2	89.6	100.9	381.8
08.2016	464.7	90.0	102.5	384.9
09.2016	504.6	96.1	103.3	404.6
10.2016	531.8	100.9	104.6	420.1

Източник: Българска фондова борса-София

VII. БАНКОВ СЕКТОР

В края на октомври 2016 активите на банковата система нарастват до 90,6 млрд. лева и заемат 102.6% от БВП

През октомври 2016 общата сума на активите на банковата система нараства с 0.8% на месечна база и с 5.9% на годишна база до 90,6 млрд. лв. Относителният им дял в БВП възлиза на 102.6%. Брутният кредитен портфейл на банките през октомври нараства с 0.9% до 54,8 млрд. лева. Увеличават се е заемите за предприятията с 1.12% на месечна база при забавяне на негативния тренд до -2.03% на годишна база и достигат до 33,5 млрд. лева. Ръст има и при кредитите за домакинства (с 66 млн. лв. или с 0.4% на месечна база и с 0.3% на годишна база) и за другите финансови предприятия (с 52 млн. лв., 2.6% на месечна база и с 30% на годишна база). В края на октомври 2016 привлечените средства от клиенти са в размер на 72,5 млрд. лева. Най-съществен месечен ръст има при депозитите на предприятията с 2.2% на месечна база и с 12.1% на годишна база до обща размер от 20,9 млрд. лева. Увеличават се и депозитите на домакинства до 45,9 млрд. лева или с 0.6% на месечна база и с 6% на годишна база. Намаляват депозитите на други финансови предприятия със 7% на месечна база при ръст от 22.3% на годишна база до 3,9 млрд. лева. Депозитите на сектор "държавно управление" са в размер на 1,7 млрд. лева и намаляват с 0.1% на месечна база и с 28.8% на годишна база. През октомври 2016 агрегираната нетна печалба на банковата система в България е в размер на 1,187 млрд. лв. Това е с 280 млн. лв., или с 30.89% повече от същия период на миналата година. Натрупаните от началото на 2016 разходи за обезценка по кредити и вземания възлизат на 615 млн. лв. при 656 млн. лв. в края на октомври 2015. През октомври ликвидната позиция на банковата система остава силна, като отчитаните в края на месеца ликвидни активи се увеличават с 223 млн. лв. до 28.9 млрд. лв. В резултат нивото на коефициента на ликвидните активи, изчисляван по Наредба № 11 на БНБ, остава високо – 37.32%. Към 31 октомври 2016 балансовата позиция собствен капитал на банковата система възлиза на 12,3 млрд. лв., като бележи месечен растеж със 124 млн. лв. (1.0%). Увеличават се

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИ БЕЛЕЖКИ

ВЪНШЕН СЕКТОР

ТЕКУЩА СМЕТКА

От 17 април 2015 в съответствие с Календара за разпространение на статистически данни БНБ започна регулярното публикуване на месечни данни за платежния баланс, съставени по шестото издание на Ръководството по платежен баланс и международна инвестиционна позиция (МВФ, 2008). В Европейския съюз преминаването към новите методологически изисквания на шестото издание на Ръководството бе координирано от Европейската система на централните банки и Европейската статистическа система. С шестото издание на Ръководството по платежен баланс и международната инвестиционна позиция (МВФ, 2008) се въвеждат съществени методологически промени в отчитането на търговията със стоки и на търговията с услуги. На основата на тяхната икономическа същност отделни подстатии се прекласифицират от статия Стоки (внос и износ) в статия Услуги (внос и износ), и обратно. Тези методологически промени водят до различия между данните за износа и вноса на стоки, съставяни от БНБ за статистиката на платежния баланс, и тези съставяни от НСИ за статистиката на външната търговия. Поради това няма равенство между данните за износа, вноса и търговско салдо, съставяни от НСИ, и данните за износа, вноса и търговско салдо, съставяни от БНБ за статистиката на платежния баланс. Съгласно статистиката на външната търговия, износът на стоки за първите два месеца на 2015 е в размер на 3483.1 млн. EUR, като се увеличава с 249.1 млн. EUR (7.7%) в сравнение със същия период на 2014 (3234 млн. EUR). Вносът на стоки за януари – февруари 2015 възлиза на 3856.9 млн. EUR, като се повишава с 58.9 млн. EUR (1.6%) спрямо същия период на 2014 (3797.9 млн. EUR). За отчетния период на 2015 търговското салдо е отрицателно в размер на 373.8 млн. EUR (0.9% от БВП), като дефицитът намалява със 190.2 млн. EUR спрямо януари – февруари 2014 (дефицит в размер на 564 млн. EUR, 1.3% от БВП). Предвид аналитичното значение на данните за износа и вноса на стоки от статистиката на външната търговия БНБ ще продължи практиката да подготвя кратък текст за динамиката на външната търговия, както и поддържането на съответните серии от данни. Тези материали се съдържат в публикацията Платежен баланс и са публикувани на интернет страницата на БНБ. По-подробна информация за тези методологически промени има в материала Съставяне на статистиката на платежния баланс съгласно методологията на шестото издание на Ръководството по платежен баланс и международната инвестиционна позиция. По отношение на преките инвестиции с шестото издание на Ръководството по платежен баланс и международна инвестиционна позиция се въвежда съществено различен принцип при представянето им в платежния баланс – принципът Актив/Пасив. Предвид аналитичното значение на досегашното представяне – на база на принципа на първоначалната посока на инвестицията, в приложението Преки инвестиции към публикацията Платежен баланс и в таблиците за преките инвестиции данните ще продължат да бъдат представяни и в съответствие с принципа на първоначалната посока на инвестицията. В съответствие с принципа на първоначалната посока на инвестицията, преките чуждестранни инвестиции в страната за февруари възлизат на 53.9 млн. EUR (при 94.7 млн. EUR за февруари 2014). За януари – февруари 2015 преките чуждестранни инвестиции в страната са в размер на 128.2 млн. EUR (при 137.7 млн. EUR за януари – февруари 2014). Преките инвестиции в чужбина за февруари възлизат на 9.4 млн. EUR (при 5.7 млн. EUR за февруари 2014). За януари – февруари 2015 преките инвестиции в чужбина са отрицателни в размер на 16.6 млн. EUR (при положителни в размер на 108.7 млн. EUR за януари – февруари 2014). По-подробна информация за преките инвестиции има в приложението Преки инвестиции (януари – февруари 2015) на публикацията Платежен баланс, а данни – в таблица 10 – Преки инвестиции на публикацията. Текущата сметка обхваща получаването и предоставянето на стоки и услуги, доход и текущи трансфери между страната и останалия свят. Потоците, записани в кредитната страна, представляват тази част на brutния вътрешен продукт, предоставени на останалия свят (износ на стоки и услуги), както и предоставянето на фактори на производство, изразени чрез получен (или който следва да бъде получен) доход – компенсации на наетите и инвестиционен доход (лихви, дивиденди и др.). Включват се също така и компенсиращи записи за безвъзмездно получени реални и финансови ресурси (трансфери). Потоците в дебитната страна представляват brutния продукт, създаден в останалата част на света и придобит от националната икономика (внос на стоки и услуги), както и придобиването на фактори на производство, изразени чрез платен (или който следва да се плати) доход. Включват се също така и компенсиращи записи за безвъзмездно предоставени реални и финансови ресурси. Статията Стоки в текущата сметка на платежния баланс обхваща преносими стоки, за които е налице смяна на собствеността между резиденти и нерезиденти. Данните за вноса и износа FOB (Free on board) са базирани на митнически декларации като кодовете, използвани в тях са по „Хармонизираната система за описание и кодиране на стоките“, на Световната

митническа организация, въведена през 1988 и допълнена през 1992. Считано с данните за януари 2006 Българската народна банка и Националният статистически институт съвместно прилагат разработена от тях методология за оценка на вноса по цени fob и на приходите и разходите за товарен транспорт. Методологията се базира на анализ на съотношенията cif – fob при вноса на стоки в зависимост от различните видове доставки по вноса, както и от използвания транспорт и националност на превозвача. При представяне на географското разпределение на данните за износа и вноса в платежния баланс на страната се следват следните правила:

Съгласно EURпейските Регламенти, при търговия със страни членки на ЕС:

- при пристигания - страната партньор е страната членка, от която стоките се изпращат за България.
- при изпращания - страната партньор е страната членка, за която се изпращат стоките.

При данните за търговията със страни извън ЕС:

- при внос - страната партньор е тази, която е произвела стоката, наречена “страна на произход”.
- при износ - страната партньор е тази, която ще потребява стоките наречена “страна на потребление”.

Статията Услуги обхваща транспортни, туристически и други услуги.

Българската народна банка извлича данните за товарния транспорт от данните за външната търговия и за пътническия транспорт от данните за туризма на базата на оценки. Считано с данните за м. януари 2006 БНБ въведе нова методология за оценка на приходите и разходите за товарен транспорт. Приходите от товарен транспорт се формират от оценката на приходите на местни превозвачи свързани с износа на стоки на страната. Разходите се калкулират като оценка на разходите направени от местни лица в полза на чуждестранни превозвачи, свързани с вноса на стоки в страната. Приходите и разходите се оценяват по типове транспорт и националност на превозвача. С въвеждането на системата „ИНТРАСТАТ”, от януари 2007 настъпиха промени и в начина на оценяване на приходите и разходите от товарен транспорт на България с останалите страни – членки на ЕС. Поради по-големия срок за получаване от НСИ на подробни данни за търговията на България с останалите страни – членки на ЕС, към датата на публикуване на първоначалния отчет за платежния баланс за съответния месец (42 дни след края на отчетния период) предварителната оценка за приходите и разходите от товарен транспорт е изчислена на база на данните от предходни години. Тези оценки подлежат на ревизия след получаване на предварителните подробни данни (с детайли по страни и стоки) за търговията с останалите страни – членки на ЕС за отчетния месец.

Статия Пътувания обхваща стоки и услуги, включително тези, свързани със здравни и образователни услуги, предоставени на туристи, пътуващи служебно или лично. До края на 2006 данните за туризма се базират на данни от Министерството на вътрешните работи относно броя на туристите, пресекли границата, както и на оценки на разходите, извършени от един турист на база на методология за оценяване на приходите и разходите от туристически услуги – „Методология за оценка на приходите и разходите от пътувания и туризъм в платежния баланс на България“ (Българска народна банка, Министерство на търговията и туризма, 18 ноември 1999). От началото на 2007 данните за броя на чуждестранните граждани, посетили страната се базират на информация от НСГП и дооценки на НСИ. С данните за м. януари 2010 БНБ въведе нова методология за оценка на приходите и разходите за пътувания и пътнически транспорт. Най-общо моделът за оценка на статия Пътувания се базира на производението на броя на презграничните пътувания по размера на направените разходите за едно пътуване от съответния тип (за по-подробна информация виж „Методология за оценка на статии „Пътувания”, “Пътнически транспорт” и “Компенсация на наетите - кредит” на платежния баланс на България” (Българска народна банка, март 2010)). Оценките за броя и структурата на презграничните пътувания се базират на данни от Министерството на вътрешните работи относно броя на пресичанията на държавната граница и дооценки на Националният статистически институт. Оценките на размера на разходите, направени по време а едно пътуване са построени в резултат на данните събрани от проведеното от БНБ Проучване на границата сред пътуващите български и чуждестранни граждани (юли 2007 – август 2008). С публикуването на данните за месец януари 2010 бяха ревизирани данните за периода 2007 - 2009.

Статията Други услуги обхваща постъпленията и плащанията по всички останали категории услуги, различни от тези, свързани с транспорт или пътувания (съобщителни, строително-монтажни, финансови, застрахователни, лизингови, услуги в областта на науката, културата и спорта и др.). Източници на информация по тази статия до края на 2009 са отчетите на банките за извършения от тях и техните клиенти износ и внос на нефакторни услуги и на фирмите, които предоставят тримесечна информация за сметките си в чужбина. От 1 януари 2010 влезе в сила Регламент (ЕО) № 924/2009 на EURпейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 относно презграничните плащания в рамките на Общността и за отмяна на Регламент

(ЕО) № 2560/2001, с който се повиши до 100 000 BGN прага, под който са премахнати задълженията за отчитане въз основа на сетълмент, наложени на доставчиците на платежни услуги за целите на статистическото отчитане на платежния баланс, които са свързани с платежни операции на техни клиенти. Качеството и обхвата на събираната от банките информация зависи в голяма степен от размера на прага, над който банките докладват на БНБ информация за извършвани от тях операции между резиденти и нерезиденти. Въвеждането на праг от 50 000 EUR, считано от 1 януари 2010, при липса на алтернативен източник, би довело до силно влошаване качеството на данните за платежния баланс на страната и преди всичко на текущата сметка. Направеният анализ показва, че загубата на информация при някои видове услуги би достигнала до 90%. Поради това БНБ промени методологията за събиране на данни за износа и вноса на услуги и някои други операции в текущата сметка на платежния баланс. От 1 януари 2010 влезе в сила Регламент (ЕО) № 924/2009 на EUR пейския парламент и на Съвета от 16 септември 2009 относно презграничните плащания в рамките на Общността и за отмяна на Регламент (ЕО) № 2560/2001, с който се повиши до 100 000 BGN прага, под който са премахнати задълженията за отчитане въз основа на сетълмент, наложени на доставчиците на платежни услуги за целите на статистическото отчитане на платежния баланс, които са свързани с платежни операции на техни клиенти. Качеството и обхвата на събираната от банките информация зависи в голяма степен от размера на прага, над който банките докладват на БНБ информация за извършвани от тях операции между резиденти и нерезиденти. Въвеждането на праг от 50 000 EUR, считано от 1 януари 2010, при липса на алтернативен източник, би довело до силно влошаване качеството на данните за платежния баланс на страната и преди всичко на текущата сметка. Направеният анализ показва, че загубата на информация при някои видове услуги би достигнала до 90%. Поради това БНБ промени методологията за събиране на данни за износа и вноса на услуги и някои други операции в текущата сметка на платежния баланс. От началото на 2010 БНБ провежда регулярно тримесечно проучване на постъпленията и плащанията между местни и чуждестранни лица във връзка с получаването и предоставянето на услуги, възнаграждения, осигуровки и безвъзмездните постъпления и плащания, които се включват в текущата сметка на платежния баланс. На база на данните събрани от това проучване, с данните за януари 2011 са публикувани ревизирани данни за месеците на 2010. За целите на месечното отчитане на платежния баланс се използват данните от банките за постъпленията и плащанията, свързани с износ и внос на услуги над прага от 100 000 BGN, както и дооценки на БНБ за постъпления и плащания под прага от 100 000 BGN. След получаване на тримесечните данни от проучването сред предприятията извършващи внос и износ на други услуги данните подлежат на ревизия.

Статията Доход включва две категории: (1) компенсации на наетите и (2) инвестиционен доход. Компенсациите на наетите обхващат надници, заплати и други плащания към нерезиденти, работещи в страната, или получени от резидентите, работещи в чужбина. Компенсациите на наетите обхващат и доход реализиран в резултат на неофициална заетост. За периода от април 2001 до декември 2006 БНБ оценява този поток съгласно "Методология за оценка на потоците, дължащи се на неофициална заетост", 14 март 2006. С данните за януари 2010 бе въведена нова методология за оценка на кредитната страна на статия Компенсациите на наетите (виж „Методология за оценка на статии „Пътувания“, „Пътнически транспорт“ и „Компенсация на наетите - кредит“ на платежния баланс на България” (Българска народна банка, март 2010). С публикуването на данните за месец януари 2010 бяха ревизирани данните за периода 2007 - 2009.

Инвестиционният доход покрива постъпления и плащания на доход, свързан с външни финансови активи и пасиви – по директни инвестиции (дивиденди и реинвестирана печалба), портфейлни инвестиции, други инвестиции и по резервни активи.

Трансфери са всички реални ресурси и финансови средства, предоставени безвъзмездно от една икономика на друга. Текущите трансфери засягат пряко нивото на разполагаемия доход на една икономика и потреблението на стоки и услуги. В този смисъл, текущите трансфери намаляват дохода и потребителските възможности на страната донор и увеличават дохода и потребителските възможности на страната получател. В Текущи трансфери се включват постъпилите средства по предприсъединителните и присъединителните фондове на Европейския съюз, парични преводи от частни лица, както и дарения, помощи, наследство, печалби от лотарии, пенсии, данъци, вноски за социални осигуровки и др. С данните за м. януари 2010 БНБ въведе нова Методология за оценка на статия „Парични преводи от българи, живеещи постоянно в чужбина”.

Статията „Парични преводи от българи, живеещи постоянно в чужбина” е подстатия на статията „Текущи трансфери, кредит” в текущата сметка на платежния баланс и е балансираща статия за безвъзмездно

получени ресурси в брой или в натура. Въвеждането на новата методология за отчитане на тези потоци се налага основно поради промяна в официалния праг на отчитане на търговските банки и поради необходимост от обхващане на трансферите, извършени не само по официален път, но и по неофициални канали. Оценка на емигрантските преводи се базира на умножението на броя български емигранти, превеждащи пари към техни близки, по сума на средния трансфер. Тези изчисления се правят съответно за официалния и неофициалния канал на трансфериране. Сумирането на средствата трансферирани по двата канала представлява общата сума на преводите от български емигранти. Данните за броя на българските емигранти се базира на информация от Държавната агенция за българите в чужбина, българските посолства в чужбина и данни на EURстат. Данните за процента на български емигранти, трансфериращи към техни близки в страната, за дела на трансфериращи по официален канал и неофициален канал и за средния трансфер за всеки от трансферните канали се базира на данни от Проучване на границата сред пътуващите български и чуждестранни граждани (август 2007– юли 2008), проведено от БНБ чрез външен изпълнител. С публикуването на данните за месец януари 2010 бяха ревизирани данните за периода 2007 - 2009.

КАПИТАЛОВА СМЕТКА

Капиталовата сметка включва две категории: (1) капиталови трансфери и (2) придобиване или предоставяне на нематериални, нефинансови активи. Когато са в натура, капиталовите трансфери включват (1) прехвърляне на собственост на основни средства, или (2) безвъзмездно опрощаване на пасив от страна на кредитора. Когато е налице плащане, един трансфер е капиталов, когато е свързан със или зависим от придобиване или предоставяне на основни средства (например инвестиционни субсидии).

ФИНАНСОВА СМЕТКА

Финансовата сметка обхваща всички транзакции (реално извършени и начислени) във външните финансови активи и пасиви на една икономика. Външните активи и пасиви са класифицирани основно според типа на инвестицията. Финансовата сметка включва (1) преки инвестиции, (2) портфейлни инвестиции и (3) други инвестиции. Преки инвестиции включва преки инвестиции в чужбина, преки инвестиции в страната и сливания и придобивания. Пряка инвестиция е категория в международните инвестиции, при която резидент на една икономика – директен инвеститор – придобива дълготраен интерес (поне 10% от дяловия капитал или правото на глас) в предприятие, намиращо се в друга икономика – директно инвестиционно предприятие. Директната инвестиция включва както първоначалната транзакция, чрез която се установява отношението между директния инвеститор и директното инвестиционно предприятие, така и всички последващи транзакции между тях. Транзакциите могат да касаят промяна в участието на директния инвеститор в капитала на инвестиционното предприятие, промяна във вътрешнофирмената задлъжнялост, както и дела на директния инвеститор в неразпределената печалба/загуба на предприятието за отчетния период. Преките инвестиции в чужбина се отчитат като актив, преките инвестиции в страната – като пасив

В подстатията Сливания и придобивания се отразяват всички сделки по сливания и придобивания, с цел да се елиминира тяхното влияние върху отчетните данни за преките инвестиции в страната. Международната практика показва, че извършването на такива транзакции като цяло не води до увеличаване на производствените мощности и на заетостта, както и че направените изводи от анализа на данните за преките инвестиции в които са включени данните за сделки по сливане и придобиване могат да бъдат неточни относно размера на инвестициите, тяхната динамика, отраслова и географска структура. (Виж "European Central Bank, Eurostat, Foreign Direct Investment Task Force Report", March 2004, para.332).

Портфейлни инвестиции включва портфейлни инвестиции, активи и портфейлни инвестиции, пасиви. Портфейлните инвестиции са вложения в акции, когато техният размер не надвишава 10% от дяловия/акционерен капитал на дружеството, вложения в облигации, бонове, инструменти на паричния пазар или други търгуеми ценни книжа.

Други инвестиции включва търговски кредити, заеми, валутни депозити и други активи и пасиви.

В платежния баланс под търговски кредит се разбират вземания между партньори по търговска сделка, които не са секюритизирани с търгуеми ценни книжа.

Статия Заеми включва получени и изплатени главници по дългосрочни и краткосрочни заеми между резидент и нерезидент, които заеми не са секюритизирани с търгуеми ценни книжа. От статия Заеми, пасиви се изключват транзакциите, свързани с получаване или погасяване на главници по кредити, отпуснати от МВФ,

както и получаването на главници по заеми, отпуснати в подкрепа на платежния баланс. Последните се записват в съответните статии на група Д. Резерви и друго финансиране.

Статията Валута и депозити представя в актива си измененията във валутните депозити на резиденти в чужбина, а в пасива си – измененията в задълженията на банките, опериращи на територията на България към нерезиденти в местна и чужда валута. Съгласно основните принципи, залегнали в „Ръководството по платежен баланс“ (МВФ, 1993), при отчитане на промените във валутните депозити, Българската народна банка елиминира промените в тях, дължащи се на валутно-курсови разлики.

Статиите Други активи и Други пасиви включват осъществените транзакции по разни разчети, непокрити в останалите категории и натрупаните просрочия на дъл

Грешки и пропуски (нето) е компенсаторна статия. Тя съществува в представянето на платежния баланс, защото системата за набиране на данни, която Българската народна банка използва, не е затворена, а представлява комбинация от различни източници на информация. За разлика от други статистически отчети, като например паричната статистика, набирането на информацията, необходима за съставяне на платежния баланс, не може да се ограничи само до използването на счетоводните отчети на банките като единствен източник на данни. Колебанията в Грешки и пропуски (нето), както в знака, така и в размера, се дължат главно на: (1) ревизии на данните за вноса и износа (2) усъвършенстване на методологията за компилиране на отделните статии на платежния баланс и (3) съществуването на обективни ограничения при събиране на информацията по отделни статии на баланса.

РЕЗЕРВИ И ДРУГО ФИНАНСИРАНЕ

Резервните активи включват тези външни активи, които са на разположение и са контролирани от централната банка (правителството), и се използват за пряко финансиране на дефицити на платежния баланс. Резервните активи включват монетарно злато, специалните права на тираж, резервната позиция при МВФ, валутните активи (включващи валутни депозити и ценни книжа) и други вземания. Записванията в тази категория се отнасят до транзакциите по активите на управление „Емисионно“ на БНБ. Данните за промените в резервните активи се включват в платежния баланс, като се изчистват от промените, предизвикани от валутно-курсевите разлики и ценовата преоценка.

Тази група в аналитичното представяне на платежния баланс включва също и Ползвани кредити от МВФ и статията Извънредно финансиране. Извънредното финансиране обхваща кредитите, получени в подкрепа на платежния баланс, както и отсрочени/преструктурирани плащания и плащания на просрочия, произтичащи от проблеми с платежния баланс. В съответствие с методологията за отчитане на операциите по извънредното финансиране („Ръководството по платежен баланс“ (МВФ, 1993), т. 454), платените главници по кредитите, получени в подкрепа на платежния баланс се отразяват във Финансовата сметка в позицията Други инвестиции – Пасиви – Заеми – Държавно управление.

РЕАЛЕН СЕКТОР

БВП – ПРОИЗВОДСТВЕН МЕТОД - НАЦИОНАЛНО НИВО

Брутният вътрешен продукт, изчислен по производствения метод, характеризира крайния резултат от икономическата дейност и се измерва с добавената стойност, създадена при производството на стоки и услуги от единиците, резиденти на икономическата територия на страната. По производствения метод БВП по пазарни цени се изчислява като сума от брутната добавена стойност по базисни цени общо за икономиката и корективите, които включват нето данъци върху продуктите, неприпадаем данък върху добавената стойност и мита върху вноса.

БВП - МЕТОД НА ДОХОДИТЕ - НАЦИОНАЛНО НИВО

Методът на доходите е съставна част от сметките за първично разпределение на доходите. Чрез метода се отразяват доходите като елементи на добавената стойност създадена в процеса на производство. Балансова позиция на метода на доходите е брутния опериращ излишък/брутен смесен доход.

БВП - РАЗХОДИ ЗА КРАЙНО ПОТРЕБЛЕНИЕ - НАЦИОНАЛНО НИВО

БВП по метода на крайното използване се изчислява като сума от индивидуалното потребление (вкл. крайни потребителски разходи на домакинствата, крайни потребителски разходи на нетърговските организации, обслужващи домакинствата, крайни разходи на правителството за индивидуално потребление), колективното потребление (крайните разходи на правителството за колективно потребление, които задоволяват потребностите на обществото като цяло), бруто образуване на основен капитал (направените инвестиции за дълготрайни активи), изменението на запасите и външотърговското салдо на стоки и услуги (разликата между износа и вноса на стоки и услуги).

НАБЛЮДЕНИЕ НА БИЗНЕС ТЕНДЕНЦИИТЕ В ПРОМИШЛЕНОСТТА, СТРОИТЕЛСТВОТО, ТЪРГОВИЯТА И УСЛУГИТЕ

Бизнес наблюденията в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите събират информация за мненията на предприемачите по отношение на състоянието и развитието на техния бизнес. Отговорите на въпросите, включени в отделните анкетни карти са представени в тристепенна категорийна скала. Резултати са под формата на баланси, които от своя страна се получават като разлика между позитивните и негативните варианти за отговор. Изчисляват се и така наречените съставни показатели, като: показател на доверието (средна аритметична от балансите на мненията на определени показатели), показател на бизнес климата (средна геометрична на балансите за настоящата и очаквана бизнес ситуация). Част от показателите представляват числова оценка, например осигуреност на производството с поръчки (брой месеци), натоварване на мощностите (%) и други.

ИНВЕСТИЦИОННА АКТИВНОСТ В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Наблюдението събира информация за извършените инвестиции и инвестиционните планове на предприятията. Анкетирването на мениджърите се провежда два пъти в та - през м. март и м. октомври, като въпросниците имат различно съдържание. На базата на резултатите от мартенското наблюдение се изчислява очакваното процентно изменение на инвестициите през текущата спрямо инвестициите през предходната . Въз основа на данните, получени от октомврийското наблюдение, се изчислява процентното изменение на инвестициите през текущата спрямо инвестициите през предходната , както и прогнозните инвестиции през следващата спрямо инвестициите през текущата .

НАБЛЮДЕНИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Наблюдението събира информация за мненията на потребителите по въпроси, свързани с тяхното финансово състояние, общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията и други. Предлаганите варианти на отговор са представени в петстепенна категорийна скала. Получените резултати са под формата на баланси, които от своя страна се изчисляват като разлика между относителните дялове на позитивните и относителните дялове на негативните мнения със следната особеност: на силно положителното и силно негативното мнение се дава коефициент 1, а на по-умерено положителните и по-умерено негативните мнения - коефициент 0.5. Съставният показател на доверието се изчислява като средна аритметична на балансите на очакванията за развитието през следващите дванадесет месеца на: финансовото състояние и спестяванията на домакинствата, общата икономическа ситуация в страната и безработицата, като последният баланс се взема с обратен знак.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ (ИПЦ)

Индексът на потребителските цени (ИПЦ) е официален измерител на инфлацията в Република България. Той оценява общото относително изменение на цените на стоките и услугите, използвани от домакинствата за лично (непроизводствено) потребление и се изчислява, като се прилага структурата на крайните парични

потребителски разходи на българските домакинства. Основен източник на информация за разходите е изследването на бюджетите на домакинствата в страната. ИПЦ в t се изчислява при структура на разходите от $t-1$.

ХАРМОНИЗИРАНИ ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ (ХИПЦ)

Хармонизираният индекс на потребителските цени (ХИПЦ) е сравнима мярка на инфлацията на страните от ЕС. Той е един от критериите за ценовата стабилност и за присъединяването на България към EURзоната. ХИПЦ, както и ИПЦ, измерва общото относително изменение в равнището на цените на стоките и услугите. Двата индекса се изчисляват от една и съща кошница от стоки и услуги и от едни и същи цени, но се различават по използваните тегла. ХИПЦ се изчислява с тегла, представляващи относителните дялове по групи стоки на индивидуалното и колективното потребление на всички домакинства (включително институционалните и чуждестранните) на икономическата територия на страната. Основен източник на информация за теглата са данните от националните сметки. ХИПЦ в t се изчислява с тегла от $t-3$.

ИНДЕКСИ НА ПРОМИШЛЕНОТО ПРОИЗВОДСТВО, ИНДЕКСИ НА ОБОРОТА В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Индексът на промишленото производство е най-важният краткосрочен икономически бизнес показател, който има за цел да измери месечните изменения в промишленото производство в продължение на дълъг период от време. Месечното наблюдение позволява да се проследи икономическото развитие в най-ранния му стадий т.е. навременният индекс на промишленото производство е подходящ за краткосрочно наблюдение на развитието на икономиката. Индексът на оборота отразява развитието на пазара на стоки и услуги, като измерва изменението в приходите от продажби на предприятията, включително приходите от продажби на стоки (купени и препродадени без допълнителна обработка) и приходите от услуги, предоставени на трети страни. Месечните индекси на производството и оборота измерват измененията в произведената продукция и оборота на промишлените предприятия. Тази информация е подходяща за проследяване на текущото икономическо развитие и за краткосрочни прогнози. Индексите не измерват действителното равнище на производството, а оценяват средното изменение на производството между два времеви периода.

ИНДЕКСИ НА ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ НА ВЪТРЕШНИЯ И НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ПАЗАР В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Индексите на цени на производител са един от основните краткосрочни икономически показатели, характеризиращи икономическата конюнктура в страната. Индексите измерват средното изменение на цените на промишлените продукти, произведени и продадени от българските предприятия на базата на постоянна извадка от групи продукти, произведени от дейността и продадени на вътрешния пазар или директно изнесени на международния пазар, която е представителна за цялото производство.

Нетни чуждестранни активи – получават се като разлика между брутните чуждестранни активи и пасиви на банковия сектор. Брутните чуждестранни активи са представени по инструменти и включват международните валутни резерви на страната и други чуждестранни активи на БНБ и търговските банки. Брутните чуждестранни пасиви отразяват задълженията на БНБ и търговските банки към външния сектор.

НАБЛЮДЕНИЕ НА БИЗНЕС ТЕНДЕНЦИИТЕ В ПРОМИШЛЕНОСТТА, СТРОИТЕЛСТВОТО, ТЪРГОВИЯТА И УСЛУГИТЕ

Бизнес наблюденията в промишлеността, строителството, търговията на дребно и сектора на услугите събират информация за мненията на предприемачите по отношение на състоянието и развитието на техния бизнес. Отговорите на въпросите, включени в отделните анкетни карти са представени в тристепенна категорийна скала. Резултати са под формата на баланси, които от своя страна се получават като разлика между позитивните и негативните варианти за отговор. Изчисляват се и така наречените съставни показатели, като: показател на доверието (средна аритметична от балансите на мненията на определени показатели), показател на бизнес климата (средна геометрична на балансите за настоящата и очаквана бизнес ситуация). Част от показателите представляват числова оценка, например осигуреност на производството с поръчки (брой месеци), натоварване на мощностите (%) и други.

ИНВЕСТИЦИОННА АКТИВНОСТ В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Наблюдението събира информация за извършените инвестиции и инвестиционните планове на предприятията. Анкетирването на мениджърите се провежда два пъти в та - през м. март и м. октомври, като

въпросниците имат различно съдържание. На базата на резултатите от мартенското наблюдение се изчислява очакваното процентно изменение на инвестициите през текущата спрямо инвестициите през предходната. Въз основа на данните, получени от октомврийското наблюдение, се изчислява процентното изменение на инвестициите през текущата спрямо инвестициите през предходната, както и прогнозните инвестициите през следващата спрямо инвестициите през текущата.

НАБЛЮДЕНИЕ НА ПОТРЕБИТЕЛИТЕ

Наблюдението събира информация за мненията на потребителите по въпроси, свързани с тяхното финансово състояние, общата икономическа ситуация в страната, инфлацията, безработицата, спестяванията и други. Предлаганите варианти на отговор са представени в петстепенна категорийна скала. Получените резултати са под формата на баланси, които от своя страна се изчисляват като разлика между относителните дялове на позитивните и относителните дялове на негативните мнения със следната особеност: на силно положителното и силно негативното мнение се дава коефициент 1, а на по-умерено положителните и по-умерено негативните мнения - коефициент 0.5. Съставният показател на доверието се изчислява като средна аритметична на балансите на очакванията за развитието през следващите дванадесет месеца на: финансовото състояние и спестяванията на домакинствата, общата икономическа ситуация в страната и безработицата, като последният баланс се взема с обратен знак.

ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ (ИПЦ)

Индексът на потребителските цени (ИПЦ) е официален измерител на инфлацията в Република България. Той оценява общото относително изменение на цените на стоките и услугите, използвани от домакинствата за лично (непроизводствено) потребление и се изчислява, като се прилага структурата на крайните парични потребителски разходи на българските домакинства. Основен източник на информация за разходите е изследването на бюджетите на домакинствата в страната. ИПЦ в t се изчислява при структура на разходите от $t-1$.

ХАРМОНИЗИРАНИ ИНДЕКСИ НА ПОТРЕБИТЕЛСКИТЕ ЦЕНИ (ХИПЦ)

Хармонизираният индекс на потребителските цени (ХИПЦ) е сравнима мярка на инфлацията на страните от ЕС. Той е един от критериите за ценовата стабилност и за присъединяването на България към EURзоната. ХИПЦ, както и ИПЦ, измерва общото относително изменение в равнището на цените на стоките и услугите. Двата индекса се изчисляват от една и съща кошница от стоки и услуги и от едни и същи цени, но се различават по използваните тегла. ХИПЦ се изчислява с тегла, представляващи относителните дялове по групи стоки на индивидуалното и колективното потребление на всички домакинства (включително институционалните и чуждестранните) на икономическата територия на страната. Основен източник на информация за теглата са данните от националните сметки. ХИПЦ в t се изчислява с тегла от $t-3$.

ИНДЕКСИ НА ПРОМИШЛЕНОТО ПРОИЗВОДСТВО, ИНДЕКСИ НА ОБОРОТА В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Индексът на промишленото производство е най-важният краткосрочен икономически бизнес показател, който има за цел да измери месечните изменения в промишленото производство в продължение на дълъг период от време. Месечното наблюдение позволява да се проследи икономическото развитие в най-ранния му стадий т.е. навременният индекс на промишленото производство е подходящ за краткосрочно наблюдение на развитието на икономиката. Индексът на оборота отразява развитието на пазара на стоки и услуги, като измерва изменението в приходите от продажби на предприятията, включително приходите от продажби на стоки (купени и препродадени без допълнителна обработка) и приходите от услуги, предоставени на трети страни. Месечните индекси на производството и оборота измерват измененията в произведената продукция и оборота на промишлените предприятия. Тази информация е подходяща за проследяване на текущото икономическо развитие и за краткосрочни прогнози. Индексите не измерват действителното равнище на производството, а оценяват средното изменение на производството между два времеви периода.

ИНДЕКСИ НА ЦЕНИ НА ПРОИЗВОДИТЕЛ НА ВЪТРЕШНИЯ И НА МЕЖДУНАРОДНИЯ ПАЗАР В ПРОМИШЛЕНОСТТА

Индексите на цени на производител са един от основните краткосрочни икономически показатели, характеризиращи икономическата конюнктура в страната. Индексите измерват средното изменение на цените на промишлените продукти, произведени и продавани от българските предприятия на базата на постоянна извадка от групи продукти, произведени от дейността и продадени на вътрешния пазар или директно изнесени на международния пазар, която е представителна за цялото производство.

Нетни чуждестранни активи – получават се като разлика между брутните чуждестранни активи и пасиви на банковия сектор. Брутните чуждестранни активи са представени по инструменти и включват международните валутни резерви на страната и други чуждестранни активи на БНБ и търговските банки. Брутните чуждестранни пасиви отразяват задълженията на БНБ и търговските банки към външния сектор.

РАБОТНА СИЛА

Наблюдението на работната сила е извадково и се провежда непрекъснато, като осигурява тримесечни и годишни данни за икономическата активност на населението на възраст 15 и повече навършени години. То обхваща обикновените домакинства в България. Характеристиките на всяко анкетирано лице се отнасят за състоянието му през определена календарна седмица, което се определя като наблюдаван период.

Икономически активното население (работната сила) включва всички заети и безработни лица.

Заети са лицата на възраст 15 и повече навършени години, които през наблюдавания период, които: 1) извършват работа дори за един час, за което получават работна заплата или друг доход; 2) не работят, но имат работа, от която временно отсъстват поради болест, годишен отпуск, отпуск при раждане на дете, родителски отпуск, стачка или друг трудов спор и други.

Безработни са лицата на възраст от 15 до 74 навършени години, които: 1) нямат работа през наблюдавания период; 2) активно търсят работа през период от четири седмици, вкл. наблюдавания период, или вече са намерили работа, която очакват да започнат до три месеца след края на наблюдавания период; 3) имат възможност да започнат работа до две седмици след края на наблюдавания период.

Икономически неактивни (лица извън работната сила) са лицата на 15 и повече навършени години, които не са нито заети, нито безработни през наблюдавания период.

Коефициент на икономическа активност - относителен дял на икономически активните лица от населението в същата възрастова група.

Коефициент на заетост - относителен дял на заетите лица от населението в същата възрастова група.

Коефициент на безработица - относителен дял на безработните лица от икономически активното население.

Коефициент на неактивност - относителен дял на икономически неактивните лица от населението в същата възрастова група.

ПАРИЧНИ АГРЕГАТИ

Вътрешен кредит – обединява кредита за консолидирания сектор държавно управление и за неправителствения сектор. Кредитът за консолидирания сектор държавно управление обхваща нетните вземания от централното държавно управление и брутните вземания от местното държавно управление и социално-осигурителните фондове. Кредитът за неправителствения сектор включва брутните вземания от нефинансови предприятия, финансови предприятия, домакинства и НТООД.

Широки пари (парично предлагане) – състоят се от пасиви с паричен характер на банките към резидентния сектор с изключение на тези към централното държавно управление и банковия сектор (сектори, притежаващи пари). Инструментите в паричните агрегати са групирани по степен на ликвидност и са представени по валута и по сектори. Използват се следните парични агрегати: М1, М2 и М3. Агрегат М1, известен като тесни пари, включва най-бързо ликвидните инструменти, използвани за разплащане (пари извън банките и овърнайт депозити в левове и чуждестранна валута). Квазипарите и паричният агрегат М1 съставят паричния агрегат М2. Квазипарите се състоят от депозити с договорен матуритет до 2 години и депозити, договорени за ползване след предизвестие (вкл. спестовни депозити) до 3 месеца. Най-ниско ликвидните финансови инструменти са репосделките и издадените дългови ценни книжа до 2 години. Те са в левове и чуждестранна валута и заедно с паричния агрегат М2 формират най-широкия паричен агрегат М3, който е известен като парично предлагане (широки пари).

Дългосрочни пасиви на парично-финансовите институции – дългосрочните финансови пасиви включват пасивите на парично-финансовите институции с матуритет над 2 години или период на предизвестие над 3 месеца, както и капитала и резервите. Капитал и резерви включва основния капитал на банковата система; резервите и финансовия резултат.

Паричното предлагане се основава на мултиплицирането на паричната база (пари извън банките и банков резерви) от търговските банки. За неговото определяне се използват паричните агрегати М1, М2 и М3.

Паричната база (резервните пари) се състои от парите извън банките и средствата на търговските банки (банковите

резерви). Последните включват депозитите на търговските банки в БНБ и парите в касите им. Депозитите на търговските банки обхващат задължителните минимални резерви и свръхрезервите (овърнайт и депозити с договорен матуритет). Динамиката на резервите зависи от размера на задължителните резерви (които са фиксирана част от депозитите) и от свръхрезервите. Размерът на задължителните резерви се определя от УС на БНБ и е единственият инструмент на паричната политика на централната банка в условията на паричен съвет. Равнището на свръхрезервите отразява ликвидното състояние на търговските банки и склонността им към по-голяма сигурност.

Механизъм на паричното предлагане

Паричното предлагане (М3) може да се представя като произведение на паричната база и променливата паричен мултипликатор.

Паричен мултипликатор – характеризира степента на мултипликационния ефект от дейността на търговските банки. Измерва се чрез съотношенията на широки пари (М3) или на отделните агрегати (М1 и М2) към резервните пари. Паричният мултипликатор е функция на съотношението пари извън банките / депозити и на банковите резерви към депозитите, известни като фактори за определяне на паричното предлагане. Съотношението между парите извън банките и депозитите зависи преди всичко от поведението на широката публика, а съотношението между банковите резерви и депозитите е резултат от поведението на търговските банки.

Източници на резервните пари

При стабилен паричен мултипликатор чрез въздействие върху източниците на резервните пари може да се повлияе върху общото предлагане на пари.

Чуждестранни активи (нето) – те отразяват увеличението/намалението на валутния резерв на страната. В условията на паричния съвет изменението на валутните резерви, когато е за сметка на депозитите на правителството, не влияе пряко върху паричната база и автоматично се стерилизира.

Вземания от централното държавно управление (нето) – нетната позиция се получава в резултат от нетиране на активите на централното държавно управление (салдата по левови заеми, отпуснати преди юни 1997 по силата на тогава действащия Закон за БНБ, и по валутните заеми съгласно чл. 45 на Закона за БНБ) с неговите пасиви.

Вземания от търговските банки – в баланса се отчитат салда по разрешени преди юни 1997 кредити и непогасените лихви по тях. Останали позиции (нето) включват неклассифицирани към някоя от останалите позиции активи и пасиви.

КАПИТАЛОВ ПАЗАР

Индекс SOFIX: Базисна дата: 20 октомври 2000; Базисна стойност: 100

SOFIX е индекс, базиран на пазарната капитализация на включените емисии обикновени акции, коригирана с фрий-флоута на всяка от тях. Индексът се състои от 15-те емисии акции, отговарящи на общите изисквания при избор на емисии, които са с най-голяма пазарна стойност на фрий-флоута. Емисия, включена в изчислението на SOFIX, трябва да отговаря и на следните допълнителни условия: 1) да се е търгувала на пазар, организиран от Борсата, не по-малко от 3 (три) месеца преди включването ѝ в индекса. В случаите, когато дадена емисия е преминала за търговия между различни сегменти, за начална дата на търговията се приема първата дата на въвеждане за търговия; 2) да има пазарна капитализация, не по-малка от 40 000 000 (четиредесет милиона) BGN и фрий-флоут не е по-малък от 25 (двадесет и пет)* на сто от размера на емисията, или пазарна стойност на фрий-флоута не по-малка от 10 000 000 (десет милиона) BGN; броят

Статистическите данни за новопостроените жилищни сгради и жилища са разработени на базата на тримесечна информация, получавана от общинските администрации.

В обхвата на наблюдението се включват новопостроените жилищни сгради с одобрен приемателен протокол обр. 16 или издадено разрешение за ползване съгласно Наредба № 2/31.07.2003 г. на Министерството на регионалното развитие и благоустройството.

Жилищната площ включва площта на стаите за живеене, спалните, нишите за спане, столовите, стаите за дневно престояване, стаите, ползвани като работни кабинети и библиотеки на научни работници, гостните, холовете, но не включва площта на кухните.

Спомагателната площ включва площта на спомагателните помещения, стаите и кухните с площ по-малка от 4 кв. м, вестибюлите с портал и друга преграда, коридорите, антретата, баните, тоалетните, килерите, дрешниците, другите спомагателни помещения (сушилни, перални, балкони и лоджии) независимо от големината на площта им.

Площта на кухните над 4 кв. м е посочена отделно.

Полезната площ на жилището представлява сума от жилищната и спомагателната площ и площта на кухните.

Средната полезна площ на жилището е отношение на полезната площ към броя на жилищата.

Информация в бюлетина е изцяло заимствана от надеждни институционални източници както следва Българска народна банка, Национален статистически институт, Министерство на финансите, Национална агенция по заетостта, Българска фондова борса. Поради това Обединена Българска Банка не може да се ангажира официално с прецизността и пълнотата на използваните данни. Този материал не следва да се използва като препоръка или предложение за закупуването или продажбата на никакви финансови инструменти. Повече информация по темата на предложеното изследване можете да получите при допълнително поискване. За контакти Главен анализатор, Христо Димитров тел. (359 2) 811 2982 e-mail dimitrov_hr@ubb.bg.